

FØROYA SOSIAL-DEMOKRATUR

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BROÐURSKAPUR

Nr. 9

Lýsingaprísur fyri mm: 12 oyru á
1. síðu, 10 oyru á 3. og 4. síðu

Leygardagin 2. mars 1946

Bladið verður bilagt á posthúsinum, og
kostar kr. 2,00 + porto um fjórðingsárid

20. árg.

Samráðingarnar í Danmark.

Tær samráðingar, ið framtíðin fara í Keypmannahavn um viðurskiptini Føroyar—Danmark millum draga út, og fólk í ótolnast at frætta, hvussu gongst.

Sjálvandi var altíð tað at vænta, at ikki fór at verða so gangandi greitt alt, ið har skuldi samráðast um. Alt tað sum viðvíkir hesi bæði lond, hesi bæði so ójvnu fólk, er so gjøgnum øll hesi klandursár komið upp í stórar fløkjur, at tað fóru ikki at verða latur um at gera at fáa tað greitt.

Fjeldin av tí danska fólkinum, styðjað av einum parti av Føroyingum sjálvum, heldur ivaleyst, at tað er einki úttan eitt ófriðarlýndi, ið elvir Føroyingar at koma og tingast við donsku stjórnina um Føroya statsrættarlugu stæðu í tí danska kongarikinum og krevja hana at vera broytta. Kunnleikin til Føroya niðri í Danmark er ikki altíð stórur, og hesin ókunnleikin førir við sær, at Danir skilja ikki krøvini frá Føroyingum um statsrættarlugar broytingar. Tey halda tað, at Føroyingar hava jú fingið nógv eftirlæti og nógvur peningaligar studningar, sum teir eiga at vera takksamir fyri heldur enn at seta fram nýggj krav. Nógv hava eisini slíka áskoðan á statir og statskapilsir, at teir eiga at vera ein heild. Ein heild við eini felags lóg og ymsum felags »symbolum«, sum t.d. flagg og mál. Norðanlond hava í stats- og rættarmálum ein góðan feril av germanskum sýni, sum ikki er at undrast á, tá ið hugsað verður um ta ávirkun, sum í so mangar øldir er drivin norðureftir sunnanfrá. Henda áskoðanin, at eitt ríki er sundurlímað og eingin heildarskapur, tá ið teir ymisku partarnir sleppa at ganga sínar egnu leiðir og teirra frælsi verður ikki avmarkað. Alt skal verða sett í eina rammu og skapað og skorið eftir einum máli. Statsmaðurin fer av stað við einum tilgjørdum »systemi« í taskuni, og so skulu viðurskiptini laga seg eftir »systeminum«. Ikki soleiðis at hann fyrst kannar viðurskiptini og síðan ger sær reglur, sum hóska kunnu til hesi viðurskipti.

Vit vita eisini, at hin føroyska sendinevndin var ósamd og hevði ivaleyst einki felags uppskot at seta fram. Ein partur av henni, ið kanska hevði sterkar tættir bæði í donsku stjórnini og danska fólkin-

um, segði áðrenn farið var, at teir høvdu eingi ynski um nakrar broytingar — heldur fastari bond. Og síðan tingingarnar vórðu settar, hevur blaðið, sum knýtt er til tann partin, opinskárað sett fram ta meining, at tað eru óráð, til litlan heiður fyri Danmark og til stóran skaða fyri Føroyar, um tey statsrættarlugu bond, ið binda hesa seinra landið til hitt fyrri verða loyst minsta sindur. So eftir slíkum orðum at døma vil hesin partur og øll tey, ið aftan fyri hann standa bæði við hond og fót berjast móti hverjum einum umskifti. Og vit hava loyvi eisini at halda, at slík orð, framsett í Føroyum nú, eiga ikki at fara og skunda undir nakað úrslit, men heldur gera Danir meira ansnar at geva Føroyingum ræði og rættin at skipa ymisk viðurskipti sjálvir.

Ikki er heldur kunnugt, hvussu skarpt hinir mennir, ið nú hesi árin hava verið so stórorðaðir um føroyskar sjálvstýrisspurningar, ganga fram niðri í Danmark. Um teir við greiðum krøvum standa aftan fyri orðini og troðka á at fáa eina avgerð.

Sum so státt útlitini eru til, er litil friður væntandi at fáast um hesar stríðsspurningar, ið Føroyingar fóru til valg um. Men eitt eru vit greið um: At kemur sendinevndin aftur úrslitaleys, so tekur henda stóra træta seg upp aftur av nýggjum, og so drukna aftur øll neyðsynjarmál í sama eljukriggi, sum vit nú hava staðið í í fjóruti ár.

Føroysk fiskaflytan til Bretlands skal verða eftir ansað.

Hitt bretska ráðið fyri matværum boðar frá, at hóskaði er at eftir ansa mongdini av føroyskum skipum, ið sigla við fiski til bretska havnir, helst fyri ikki at ovbyrja marknaðin tær fiskaríkastu tíðirnar av árinum. Tað loypur sjálvandi kvækk í, tí Føroyingar kunnu bera ótta fyri, at minka verður um teirra fiskainnflytan. Vit kunna kanska altíð hava væntað, at mark eina ferð varð sett fyri fiskasølu okkara í Onglandi. Ongland setir jú síni egnu skip til at veiða.

Men »Dimmal« spyr, nær Fólkafl. og Javnaðarfl. ætla at senda lögtingsnevndina, ið vald var, til Onglands at tingast um fiskahandilin. Vit skulu spyrja tað sama, og eisini, um ikki Sambandsfl. eisini hevur ábyrgd fyri tingarbeiðinum?

ÚTISETI

Árbók Føroyingafelags.

Føroyingarnir niðri í Danmark hava hesa farnu tíð verið mikið frágari enn vit heima fólk ið Føroyum. Teir koma undan kavi við fleiri snottligum og væl hagreiddum bókum. Eitt sum nú henda, omanfyri stendur nevnd: Ein valabók. Tilfarið fjølbroytt og valt við hegni og skili. Tó er tað kanska málið, ið hugfangar eina mest. Tað er av tí besta, livandi, og tó ber til í stødum at taka til máliskuna »klassiskt«. Evnini fáa listarligan dām av hesum reina føroyska málbúna, og verður her aftur prógvað, at okkara mál væl er nýtandi í øllum førum, og maður á tí væl er førur fyri at seta fram hugsan sína um tey ymisku mentunarligu evnini, sum nútíðarmenniskjan tekst við.

Karten Hoydal og Chr. Matras eru ritstjórar, og tilfarið er av Jørgen-Frants Jacobsen, Jón Helgason, H. D. Joensen, Regin Dahl, N. Djurhuus, Ole Jacobsen, Chr. Matras, Karten Hoydal, Mariu R. Mikkelsen, Sigurd Joensen, Jacob Jacobsen og D. J. Niclasen.

Grein Jørgen-Frants Jacobsens eitur *Havnin*, og er skrivað fyri ólavssku 1930. Hon hevur verið prentað í »Politiken«. Chr. Matras hevur týtt hana. Hon er eitt listaverk, sum alt tað, ið hesin ovbræddliga burturrykti maðurin legði frá sær, og ljómar úr henni ein stoltleiki og kærleiki til hansara gamla fæðibý, ið ganga inn í sinni á lesaranum. Íslendingurin Jón Helgason skivur áhugavert um hitt gamla religiøsa kvæði *Ljómurnar*, yrkt í Íslandi í katólskari tíð men komið til Føroyar, og partur av tí varðveitt og sungið her á landi í øldir. H. D. Jacobsen hevur stutta, hugtakandi og kenslurika yrking *Yvir deyðsjúkum smádreingi* og Regin Dahl eina litla filosoferandi søgu *Kleggin*. Ole Jacobsen er nýggjur, ungur bókmentamaður. Hann hevur hildið røður í danska radio um bókmentalig evni, og hevði tvey sera væl skrivað stykki um føroyskar bókmentir í donskum tíðarriti *Danmark*. Henda greinin hjá honum er um *Brøðurnar Karamassov* av russiska stórskaaldinum Dostojevski. Hon sýnir, at hann eisini á føroyskum kann skriva um slík evni, hevur góðar gávur at meta um bókverkir og kann so státt nýkomin nógv vænt-

J. H. O. Djurhuus fyllir 65 ár

J. H. O. Djurhuus verður sum skald ikki bara virdur og heiðraður av Føroyingum, men navn hansara kemur eisini fram í útlondum, og verður tað sett millum tey frægastu. Tað er skaldinum til heiður og fragd men eisini landi hansara til sóma, tí góðir menn bera eitt land og fólk víðari fram enn nakað annað. Lars Eskeland segði einaferð, at um Noreg átti bara ein slíkan mann sum Ole Bull, so var navn tess kent og gitið um heim. Vit ynskja J. H. O. Djurhuus eyddu, og at skaldagávan má geva okkum meira úr hansara hondum.

ast burtur úr honum. Chr. Matras hevur týðing av brævi frá F. Dostojevski til bróðurin Michail. Bósta greinirnar geva frálíka mynd av hesum merkisanda, sum er at meta uppi heimsins størstu, og sum nú á fyrsta sinni verður skrivaður á føroyskum máli. Maria Mikkelsen hevur eina fina, psyko-logiska stuttu søgu *Fyri fyrst*, sum í frásagnarhátti gevur okkum so væl hana sjálva. Karten Hoydal sigur frá havi og havransóknum, hevur eisini yrking, búgvín hugsunnarrik yrking. Sigurd Joensen partur eitur *Hugskot uppi yvir einum hálvpiðadum háryggi*, eitt merkiligt heiti, ljóðar lægið sum evnið at skriva um, men Sigurd er so heppin maður, at hann hevur fingið liv og mentir í háryggi. Munganin eftir turrum kjeti har niðri í Keypmannahavn man eisini hava gjørt sitt til, at hetta »esséjidi« er vordíð so kynstrugt. Og Sigurd Joensen er skaldsøgu maður, tað sæst eisini av øðrum hann hevur skrivað. W. Heinesen setir saman minnisorð um M. A. Jacobsen — henda stillfarandi mann, sum virk-